

20.8.2012

Dnro 2931/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

VAMMAISPALVELUHAKEMUKSEN VIIVYTYKSETÖN KÄSITTELY

1

KANTELU

Kantelija arvosteli kaupungin sosiaali- ja terveystoimen menettelyä vammaispalvelulain mukaisten asunnon muutostöiden järjestämisessä.

Kantelija kertoi, ettei hänen vaikeavammaiselle lapselleen ollut järjestetty asunnon muutostöinä luiskaa tai muuta teknistä ratkaisua, joka olisi mahdollistanut hänen lukiota käyvälle lapselleen itsenäisen ja omatoimisen liikkumisen kodista ulos ja sinne sisälle.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Vammaispalveluhakemuksen viivytyksetön käsittely

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Hallintolain mainittu säännös viivytyksettömästä käsittelystä ei sisällä nimenomaisia määräyksiä siitä, missä ajassa hakemukset, vaatimukset ja muut toimielimelle kuuluvat asiat ja tehtävät tulee käsitellä.

Vammaispalvelulain 3 a §:n mukaan vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vammaisen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt palvelua tai tukitointa koskevan hakemuksen, jollei asian selvittäminen erityisestä syystä vaadi pidempää käsittelyaikaa.

Sosiaalihuoltoasetuksen 16 §:n mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on käsiteltävä sille kuuluva muutoksenhakuasia kiireellisenä.

3.2

Saatu selvitys ja arviointi

Kantelukirjoituksesta ja sosiaali- ja terveystoimen selvityksistä ilmenee, että kantelija haki lapselleen ensimmäisen kerran asunnon muutostöinä pyörätuliluiskaa vuonna 2008. Kantelija uudisti hakemuksen huhtikuussa 2009 ja lapselle myönnettiin metalliluiska ulkoportaisiin kesäkuussa 2009. Kantelukirjoituksen ja selvityksen mukaan kantelijan näkemyksen mukaan tällöin myönnetty luiska ei ollut kuitenkaan sopiva ja riittävän turvallinen. Selvitysten mukaan kantelija ei hakenut muutosta viranhaltijan kesäkuussa 2009 tekemään päätökseen.

Kantelija haki tämän jälkeen tammikuussa 2011 uudestaan pyörätuoliluiskaa. Viranhaltija hylkäsi hakemuksen ja kantelija saattoi viranhaltijan päätöksen sosiaali- ja terveystoimen lautakunnan jaostoon. Jaosto palautti asian uudelleen käsittelyyn ja viranhaltija myönsi 19.9.2011 hankittuaan asunto-osakeyhtiön lausunnon sekä muuta lisäselvitystä taloyhtiön hyväksymän luiskan. Asian kokonaiskäsittely kesti siten yli 2 vuotta.

Arvioin asiaa seuraavasti.

Kuten edellä totesin, hallintolain säännös viivytyksettömästä käsittelystä ei sisällä nimenomaisia määräyksiä siitä, missä ajassa hakemukset ja muut vaatimukset tulee viranomaisen käsitellä. Näkemykseni mukaan käsittelyajan viivytyksettömyyttä arvioitaessa on otettava huomioon asian merkitys palvelua tai tukitointa hakevalle henkilölle. Mitä suurempi merkitys ratkaisulla on asianomaisen jokapäiväisen elämän kannalta, sitä joutuisampaan käsittelyyn asiassa tulee pyrkiä.

Pyörätuoliluiskan hankkimisessa on ollut kysymys sellaisesta asunnonmuutostyöstä, joka mahdollistaa lukiota käyvän alaikäisen vaikeavammaisen lapsen itsenäisen liikkumisen kodistaan ulos ja sinne sisään. Mielestäni tämä seikka on tullut ottaa huomioon päätöksenteossa.

Vammaispalvelulain 1 §:n mukaan vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Nyt kysymyksessä olevat asunnon muutostyöt ovat olleet mielestäni välttämättömiä kantelijan alaikäisen lapsen selviytymiselle, koska haetut muutostyöt olisivat mahdollistaneet lapsen itsenäistä liikkumista ja selviytymistä jokapäiväisessä elämässä vammaispalvelulain 1 §:n säännöksen tarkoittamin tavoin.

Saamastani selvityksestä ilmenee, että viranhaltija on käsitellyt kantelijan hakemukset sinänsä ilman aiheutonta viivytyksiä. Lautakunnan jaoston palautettua edellä kerrotuin tavoin asian uudelleen käsiteltäväksi viranhaltija on ryhtynyt selvittämään asiaa ja pyytänyt päätöksentekonsa tueksi erilaisia selvityksiä, joka on osaltaan aiheuttanut päätöksenteon pitkittymistä.

Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että viranomaiset noudattavat lakia ja toimivat harkintavaltansa puitteissa. Oikeusasiamies ei voi määrätä viranomaista toimimaan tietyllä tavalla tai toimia asiassa ylimääräisenä muutoksenhakuelimenä. Sosiaalihuollon asiakkaan ensisijainen oikeusturvakeino on hakea muutosta häntä koskeviin päätöksiin päätökseen liitetyn oikeusvaatimusohjeen tai valitusosoituksen mukaisella tavalla.

Nähdäkseni viranhaltijan päätös 2009 metalliluiskan toteuttamisesta on tehty sinänsä viranomaiselle kuuluvan harkintavallan puitteissa. Kantelijan kantelukirjoituksesta ja sosiaali- ja terveystoimen selvityksistä ilmenee kuitenkin, että kantelija ei pitänyt ehdotettua (myönnettyä) metalliluiskaa turvallisena ja toteuttamiskelpoisena ratkaisuna. Selvityksen mukaan "[kaupungin nimi poistettu] kaupungin tilakeskuksen ja rakennusmestarin arvion mukaan metalliluiskan toteuttaminen oli mahdollinen".

Mielestäni tällaisessa tilanteessa olisi toimivaltaisen viranhaltijan tullut pyrkiä selvittämään tarkemmin esimerkiksi muiden asiantuntijoiden avulla, minkälainen tekninen ratkaisu olisi mahdollistanut vaikeavammaisen lapsen liikkumisen kotiinsa ja kodista ulos turvallisella tavalla. Tämä selvitys tehtiin vasta lautakunnan jaoston palautuspäätöksen jälkeen vuonna 2011.

Sosiaalihuollon asiakaslain 5 §:n mukaan sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Säännöksen mukaan selvitys on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.

Mielestäni kantelijan alaikäisen lapsen oikeuksia paremmin toteuttava ja niitä huomioiva menettely olisi ollut se, että kantelijan kanssa olisi uudestaan vuonna 2009 selvitetty asiaa ja ohjattu häntä hankkimaan tarvittaessa muuta lisäselvitystä. Totean vielä yleisesti, että viranomaisen tulee mielestäni tällaisessa tilanteessa ohjata asiakasta hakemaan muutosta häntä koskevaan päätökseen, mikäli viranomaisen ja sosiaalihuollon asiakas ovat erimielisiä palvelujen järjestämisestä.

Sinänsä viranhaltijan asiaa koskevassa yksittäisessä päätöksenteossa on toimittu hallintolain ja vammaispalvelulain mukaisella tavalla. Mielestäni luiskan rakentamista ja sitä koskevan korvausasian kokonaiskäsittely (yli 2 vuotta) on ollut kuitenkin kohtuuttoman pitkä. Kuten olen edellä todennut, viranomaisen tulee mielestäni tällaisessa tilanteessa pyrkiä selvittämään asia kokonaisuudessaan ja esittämään asiakkaalle mahdolliset toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot palvelujen järjestämiselle.

- - -